

مرورنامه آزمون آزمایشی خلی سبز

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

رشته انسانی

مرحله پنجم

پایه یازدهم

نام درس	مباحث	مؤلف	ویراستار	از صفحه	تا صفحه
ریاضی و آمار	فصل ۱ (درس ۱، تا ابتدای ترکیب شرطی دو گزاره) صفحه ۱ تا ۶	علی شهبازی	محسن فراهانی بردیا نصیری امیررضا رحیمی محمدامین لطفی	۲	۲
زبان و ادبیات فارسی	درس ۱ صفحه ۱۰ تا ۱۹	علیرضا نعمتی	زهرا صادقی مالواجردی پوریا منصوری معراج صالحی نژاد	۳	۴
علوم اجتماعی	فصل ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۸	محمدابراهیم مازنی	سعید ستوده مهر محمدحسین غلامی معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۵	۸
روان شناسی	درس ۱ صفحه ۸ تا ۳۳	سیده ضحی سکاکی	سعید ستوده مهر محمدحسین غلامی معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۸	۹
عربی	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۶	آریا ذوقی	محمدحسین غلامی پوریا منصوری معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۱۰	۱۰
تاریخ	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۲	علیرضا کاهیدوند	کیانا یوسفزاده وجیهه صادقی مالواجردی معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۱۰	۱۱
جغرافیا	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۰	علیرضا کاهیدوند	وجیهه صادقی مالواجردی محمدحسین غلامی معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۱۲	۱۲
فلسفه	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۱	مجید پیر حسینیلو	شبیر قنبری محمدحسین غلامی معراج صالحی نژاد پوریا منصوری	۱۲	۱۴

ویژه یازدهمی های ۱۴۰۴

منطق و گزاره

- ۱ گزاره: هر جمله خبری که بتوانیم (در حال حاضر یا در آینده)، دقیقاً یکی از دو ارزش درست یا نادرست (راست یا دروغ) را به آن نسبت دهیم.
 ۲ جملات زیر گزاره نیستند:

نوع جمله	مثال
۱ جمله امری	کتاب را به من بده.
۲ جمله عاطفی و احساسی	عجب قهوه خوش طعمی!
۳ جمله سؤالی	شما ناهار خوردین؟
۴ جمله خبری که نتوانیم ارزش آن را تعیین کنیم.	کباب کوبیده از کباب برگ خوشمزه تر است.

۳ تعداد سطرهای جدول ارزش گذاری n گزاره، برابر با 2^n است.

۴ دو گزاره هم‌ارز، دو گزاره که ارزش یکسانی دارند.

۵ نحوه خواندن گزاره‌های مرکب:

گزاره	بیان ریاضی	بیان فارسی
فصلی	$p \vee q$	p یا q
عطفی	$p \wedge q$	p و q

۶ جدول ارزش گذاری چهار گزاره مرکب اصلی:

		فصلی	عطفی
p	q	$p \vee q$	$p \wedge q$
T	T	T	T
T	F	T	F
F	T	T	F
F	F	F	F

۷ یک جمله مهم در مورد هر کدام از گزاره‌های مرکب:

۱ گزاره فصلی $p \vee q$ فقط زمانی نادرست است که هر دو گزاره نادرست باشند.
۲ گزاره عطفی $p \wedge q$ فقط زمانی درست است که هر دو گزاره درست باشند.

۸ قوانین مهم جبر گزاره‌ها که باید آن‌ها را بلد باشیم را در جدول زیر آورده‌ایم:

اسم قانون	فرم ریاضی
۱ جابه‌جایی	$p \vee q \equiv q \vee p$ $p \wedge q \equiv q \wedge p$
۲ شرکت‌پذیری	$p \vee (q \vee r) \equiv (p \vee q) \vee r$ $p \wedge (q \wedge r) \equiv (p \wedge q) \wedge r$
۳ پخش	$p \vee (q \wedge r) \equiv (p \vee q) \wedge (p \vee r)$ $p \wedge (q \vee r) \equiv (p \wedge q) \vee (p \wedge r)$
۴ دموگان	$\sim (p \vee q) \equiv \sim p \wedge \sim q$ $\sim (p \wedge q) \equiv \sim p \vee \sim q$
۵ جذب	$p \vee (p \wedge q) \equiv p$ $p \wedge (p \vee q) \equiv p$
۶ تبدیل شرطی به فصلی	$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$
۷ تبدیل دوشروطی به شرطی	$p \Leftrightarrow q \equiv (p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p)$
۸ عکس نقیض گزاره شرطی	$p \Rightarrow q \equiv \sim q \Rightarrow \sim p$

درس ۱: تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های هفتم، هشتم و نهم

– قرن هفتم –

- ۱) اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم (۳۰۰ سال) ← سبک عراقی سبک غالب متون ادب فارسی بود.
- ۲) بعد از حملات مغول، خراسان که کانون فرهنگی ایران بود، نابود شد.
- ۳) در یورش مغولان بزرگانی چون نجم‌الدین کبری و عطار نیشابوری کشته شدند.
- ۴) کمال‌الدین اسماعیل که مداح جلال‌الدین خوارزمشاه بود و در نهایت به دست مغولان کشته شد، درباره قتل عام در اصفهان می‌گوید:
کس نیست که تا بر وطن خود گرید / بر حال تباه مردم بد گرید
دی بر سر مُرده‌ای دو صد شیون بود / امروز یک نیست که بر صد گرید
- ۵) حالات مردم و دوستاناران فرهنگ در آن دوره:
(۱) اغلب منزوی شدند.
(۲) به تصوف پناه آوردند.
(۳) به ادبیاتی روی آوردند که بر عواطف انسانی / ترویج روحیه تسامح و تساهل / خدمت به خلق / آزادی / اعتقاد به بی‌ثباتی دنیا تکیه داشت.
- ۶) در اواخر دوره مغول بساط حکومت آخرین خلیفه عباسی، المستعصم بالله، برچیده شد و زبان عربی از رواج افتاد.
- ۷) دلیل نام‌گذاری سبک این دوره به عراقی، این است که بعد از حمله مغول کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم منتقل شد.
- ۸) ادبیات در این دوره دچار سستی و نابسامانی شد.
- ۹) شعر این عصر نرم، دلنشین، برخوردار از معانی عمیق آسمانی و انسانی شد و شاعران از حاکمان روی برتافتند ← در نتیجه قصیده کم‌رنگ شد و غزل گسترش یافت.
- ۱۰) قالب مثنوی نیز برای ظهور عاطفه، اخلاق و عرفان میدان فراخی پدید آورد.
- ۱۱) نثر این دوره ← ساده‌نویسی: طبقات ناصری، مرصادالعباد.
← پیچیده‌نویسی: تاریخ و صاف، جهانگشای جویی.

– قرن هشتم –

- ۱۲) در این دوره به دلیل این‌که برخی ایلخانان مغول تعصبی به مذاهب نداشتند و بی‌اعتقاد بودند، فرصتی فراهم شد تا صاحبان مذاهب ابراز عقیده کنند.
- ۱۳) قلمروی زبان و فرهنگ پارسی ← از شبه قاره هند تا آسیای صغیر.
- ۱۴) عراق عجم و علی‌الخصوص شیراز مرکز ادبی آن سال‌ها بودند.
- از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست ایرانی ← از رونق افتادن قصیده
زبان شعر جز در سروده‌های شاعران شاخص مثل خواجه و حافظ به سستی گرایید.

– قرن نهم –

- ۱۵) بر اثر حمله تیمور گورکانی بار دیگر ابنیه فرهنگی / اجتماعی / ادبی ایران نابود گردید.
- ۱۶) گسترش مینیاتور / معماری / تذهیب
- ۱۷) گسترش تاریخ‌نویسی.
- ۱۸) کتاب‌های تحقیقی این دوره ← عمدتاً سطحی و ادبیات این دوره نیز تقلیدی و فاقد نوآوری بود.
- ۱۹) شاهرخ پس از مرگ تیمور، شهر هرات را مرکز فرمانروایی خود قرار داد.
- ۲۰) بایسنقر میرزا، پسر شاهرخ، نیز همدوست بود و در زمان او قرآن کریم و شاهنامه فردوسی به خط خوش آراسته شد.

شاعران قرن ۷، ۸ و ۹:

نام نویسنده یا شاعر	نام اثر	قالب اثر	توضیحات اثر یا شاعر
مولانا جلال‌الدین بلخی (مولوی)	مثنوی معنوی	شعر	حماسی عرفانی
	دیوان شعر	شعر	
	فیهمافیه	نثر	مولانا گفته و شاگردان نوشته‌اند.
	مجالس سبعه	نثر	مولانا گفته و شاگردان نوشته‌اند.
سعدی	مکاتیب	نثر	مجموعه نامه‌هایش به قلم خودش
	گلستان	نثر مسجع	—
	بوستان	شعر	

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

یازدهم انسانی مرحله پنجم

نام نویسنده یا شاعر	نام اثر	قالب اثر	توضیحات اثر یا شاعر
فخرالدین عراقی	عشاق نامه لمعات	شعر نظم و نثر	مباحث عرفانی سیر و سلوک عارفانه
نجم الدین رازی (نجم دایه)	مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد	نثر	متن عارفانه - نثر ساده - سلوک دین و تربیت نفس
عظاملک جوینی	تاریخ جهانگشا	نثر	نثر مصنوع و پیچیده - در شرح ظهور چنگیز و تاریخ خوارزمشاهیان - فتح قلعه های اسماعیلیه - حکومت جانشینان حسن صباح
خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی	جامع التواریخ	نثر عالمانه	وزیر مقتدر غازان خان و الجایتو - عمارت ربع رشیدی در تبریز را تأسیس کرد.
شمس قیس رازی	المعجم فی معاییر اشعارالعجم	نثر	در مقدمه نثر مصنوع و در اصل کتاب نثر ساده و عالمانه
خواجوی کرمانی	—	شعر	غزل هایش روی حافظ اثرگذار بود. چند مثنوی هم به پیروی از پنج گنج نظامی سروده است.
ابن یمین	—	شعر	شاعر عصر سربداران، قطعات اخلاقی و قناعت پیشگی را تأکید کرد.
حافظ	دیوان اشعار	شعر (غزلیات)	غزل را به کمال رساند.
سلمان ساوجی	جمشید و خورشید	شعر (مثنوی)	از نظامی تأثیر گرفته، در غزل هم از سعدی و مولوی تأثیر گرفته است.
عبید زاکانی	موش و گربه رساله دلگشا اخلاق الاشراف صد پند	نظم نثر نثر نثر	طنز و تمثیل
حمدالله مستوفی	تاریخ گزیده	نثر	درباره تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، تاریخ ایران، خلفای بنی عباس
عبدالرحمن جامی	بهارستان نفحات الانس تحفة الاحرار	نثر نثر مثنوی	به تقلید از گلستان به تقلید از تذکرةالاولیای عطار به تقلید از نظامی
شاه نعمت الله ولی	دیوان اشعار	شعر	مضامین عرفانی
دولتشاه سمرقندی	تذکره دولتشاه	نثر	شرح حال بیش از ۱۰۰ تن از شاعران ایرانی، به تشویق امیر علیشیر نوایی

نکات دیگر:

- کمال الدین اسماعیل مداح جلال الدین خوارزمشاه بود.
- نظامی بر سلمان ساوجی / خواجوی کرمانی و جامی تأثیرگذار بوده است.
- لمعات: سیر و سلوک عارفانه / مرصادالعباد: سلوک دین و تربیت نفس انسانی (این دو تا رو با هم اشتباه نگیرید!!)
- نجم الدین کبری در یورش مغولان کشته شد و نجم الدین رازی از منشیان، نویسندگان و عارفان و ارسنه قرن ۷ است که مرصادالعباد را نوشته است. (با هم اشتباه نگیرید!!)
- حافظ از خواجوی کرمانی پیروی می کرده است. / خواجو از نظامی پیروی کرده است. / سلمان ساوجی از سعدی، مولوی و نظامی پیروی کرده است. / جامی از گلستان سعدی، نظامی و تذکرةالاولیای عطار پیروی کرده است.
- سعدی: سرآمد غزل های عاشقانه
- حافظ: از شاعران سرآمد قرن هشتم
- عیب زاکانی: نکته یابی و انتقادهای ظریف او معروف است و تزویر و ریاکاری حاکمان را به تصویر می کشید.
- حافظ: لحن سخن او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح طلبی
- عیب زاکانی: نکته یابی و انتقادهای ظریف او معروف است و تزویر و ریاکاری حاکمان را به تصویر می کشید.

جامعه‌شناسی

درس ۱: جهان فرهنگی

پرسش‌های اساسی هر فرهنگ

- هر فرهنگی در عمیق‌ترین لایه‌های خود، به بنیادی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.
- ← این پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند و به مثابه روح یا شالوده آن فرهنگ عمل می‌کنند.
- ← پرسش‌های بنیادی به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند:
 - ← (۱) هستی‌شناسانه: مانند این پرسش که «آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟»
 - ← (۲) انسان‌شناسانه: مانند این پرسش که «آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟»
 - ← (۳) معرفت‌شناسانه: مانند این پرسش که «آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟»
- پاسخ‌های متفاوت به این پرسش‌های اساسی → جهان‌های فرهنگی مختلفی پدید می‌آورد.

جهان انسانی

- مجموعه پدیده‌ها را به دلیل گستردگی و اهمیتشان، جهان می‌نامند. یکی از این جهان‌ها، جهان انسانی است.
- ← محصول زندگی انسان است.
- ← هر چه با اندیشه و عمل انسان‌ها پدید آید، مربوط به این جهان است.
- ← جهان انسانی در برابر جهان تکوینی قرار می‌گیرد.
- ← به دو بخش تقسیم می‌شود:
 - ← فردی (ذهنی) → به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها و همچنین دانسته‌ها، تجربیات و خلقیات ویژه هر فرد، به این بخش تعلق دارد.
 - ← اجتماعی (فرهنگی) → زندگی اجتماعی انسان‌ها را دربر می‌گیرد. این بخش هویت فرهنگی دارد.
- ↓
- فرهنگ، شیوه زندگی اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود، محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.

ارتباط بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی

- ← درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد.
- ← وقتی فردی اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند؛ برای مثال کتابی می‌نویسد، مجسمه‌ای می‌سازد و یا به دیگری مهر می‌ورزد، به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

تناسب و هماهنگی بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی

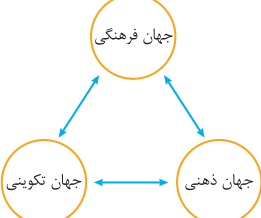
- بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی، تناسب و هماهنگی وجود دارد:
 - «هر فرهنگی، نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می‌دهد.»
 - ← جهان ذهنی
 - ← جهان فرهنگی
 - «هر نوع عقیده و اخلاقی، فرهنگی متناسب با خود را جست و جو می‌کند.»

جهان تکوینی

- دانستیم که به مجموعه پدیده‌های انسانی، جهان انسانی می‌گویند، اما همه پدیده‌هایی که در جهان هستی وجود دارند، محصول زندگی انسان‌ها نیستند؛ بنابراین در مقابل جهان انسانی، جهان دیگری به نام جهان تکوینی وجود دارد.
- ← شامل پدیده‌هایی است که وجود آن‌ها، مستقل از خواست و اراده انسان است.
- ← پیش از انسان هم وجود داشته است.
- ← جهان تکوینی
 - ← متفکران مادی‌گرا:
 - جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند.
 - طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند.
 - جهان انسانی را به دو بخش ذهنی و فرهنگی تقسیم می‌کنند.
 - نتیجه: از وجود سه جهان سخن می‌گویند:
 - ← متفکران مسلمان:
 - جهان تکوینی را به طبیعت محدود نمی‌دانند.
 - جهان طبیعت را بخشی از جهان تکوینی می‌دانند.
 - جهان تکوینی را به دو بخش طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.
 - نتیجه: از وجود چهار جهان سخن می‌گویند:
- ← دیدگاه‌های مختلف درباره جهان تکوینی
 - ← (۱) جهان تکوینی (طبیعت)
 - ← (۲) جهان ذهنی
 - ← (۳) جهان فرهنگی
 - ← جهان هستی
 - ← (۱) جهان تکوینی
 - ← (۲) جهان فوق طبیعت
 - ← (۳) جهان ذهنی
 - ← (۴) جهان فرهنگی
 - ← جهان هستی
 - ← (۱) جهان تکوینی
 - ← (۲) جهان فوق طبیعت
 - ← (۳) جهان ذهنی
 - ← (۴) جهان فرهنگی

– تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی –

● در ارتباط با تعامل جهان‌های مختلف، سه دیدگاه وجود دارد:

براساس جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می‌شود و جهان طبیعت، مهم‌تر از جهان ذهنی و فرهنگی است. این دیدگاه ذهن افراد و فرهنگ، هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها، نظیر علوم طبیعی است. ● طرفداران این دیدگاه، بین علوم طبیعی و علوم انسانی، تفاوتی قائل نیستند نتیجه ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌شود. 	دیدگاه اول (طبیعت‌گرایان)
● این گروه، جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند. در این دیدگاه جهان ذهنی و فردی افراد، تابع فرهنگ آن‌هاست. جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع در آن دخل و تصرف می‌کنند. جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند. 	دیدگاه دوم (فرهنگ‌گرایان)
● براساس این دیدگاه، جهان‌های فرهنگی، ذهنی و تکوینی، مهم و در تعامل با یکدیگرند. از نگاه قرآن - جهان تکوینی محدود به طبیعت نیست. - ادراک و آگاهی به انسان منحصر نمی‌شود. - جهان تکوینی براساس حکمت و خواست خداوند سبحان، با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد. - مثلاً قرآن، بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ تأکید می‌کند. - جامعه و فرهنگ و جهان فردی اشخاص، هر دو مهم هستند. - مثلاً قرآن، از زندگی و مرگ امت‌ها سخن می‌گوید. - هرگاه انسان، اخلاق الهی داشته باشد؛ جامعه، فرهنگ توحیدی داشته باشد؛ افراد و جامعه، هویتی مشرکانه داشته باشند؛ - جهان تکوینی درهای برکات خود را به روی آن‌ها می‌گشاید. - زمین و آسمان از تعامل سازنده با آن‌ها، سر باز می‌زنند. - ظرفیت‌های الهی و آسمانی، از انسان‌ها پنهان می‌ماند. 	دیدگاه سوم (دیدگاه قرآن و متفکران مسلمان)

نکته

برخی دیدگاه‌ها، بر شناخت درستی از انسان و جهان هستی استوار نیستند. اگر انسان از خود و جهان هستی شناخت درستی نداشته باشد، از تعامل صحیح با جهان هستی باز می‌ماند و نمی‌تواند استعدادهایش را به‌روراند و شکوفا کند. قرآن کریم، باورها و اعمالی را که نمی‌گذارند انسان حقیقت خویش و جهان هستی را درک کند، «اغلal و سلاسل» می‌نامند. اغلال و سلاسل، زنجیرهایی هستند که انسان را در دنیا و آخرت به بند می‌کشند.

درس ۲: فرهنگ جهانی

● فرهنگ‌های مختلف (و هم‌چنین برخی عناصر فرهنگی)، گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند.

- در زمانی واحد، در سرزمین متعدد، فرهنگ‌های گوناگونی شکل می‌گیرند.
- در طول زمان، در سرزمینی واحد، فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند.
- برخی فرهنگ‌ها در مناطقی محدود شکل می‌گیرند و از مرزهای جغرافیایی خود عبور نمی‌کنند، ولی برخی دیگر گسترش بسیاری دارند. (فرهنگ جهانی)
- عمر برخی فرهنگ‌ها کوتاه و برخی دیگر طولانی است.

چه فرهنگ‌هایی جهانی می‌شوند؟

- فرهنگ‌ها متنوع‌اند و این تنوع، به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد.
- تعریف:** فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است.
- فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها، از محدوده قومی و منطقه‌ای خود عبور نمی‌کنند.
- در صورتی که نسبت به سایر اقوام و مناطق، نگاهی سلطه‌جویانه داشته باشند، از محدوده قومی و منطقه‌ای مربوط به قوم و منطقه خاصی است خود فراتر می‌روند.
- فرهنگ جهانی**
 - گونه نخست فرهنگ جهانی:
 - فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها یا هنجارهای آن، متعلق به قوم، منطقه یا گروه خاصی است، ولی نگاه سلطه‌جویانه دارد.
 - چنین فرهنگی، با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به دو منطقه مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌کند؛ منطقه مرکزی، منطقه پیرامونی را به خدمت می‌گیرد.
 - انواع**
 - فرهنگ صهیونیسم: آرمان‌ها و ارزش‌های صهیونیسم، نژاد خاصی را مورد توجه قرار می‌دهد و با رویکرد دنیوی خود، دیگران را به خدمت می‌گیرد.
 - مثال‌ها
 - فرهنگ سرمایه‌داری: کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد و کشورهای دیگر را در پیرامون آن به خدمت می‌گیرد.
 - فرهنگ سلطه یا استکبار: تسلط یک قوم، جامعه و گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند.
 - مدینه تغلب، جهان‌گشایی، امپریالیسم، استعمار: (در درس آینده با این فرهنگ‌ها آشنا می‌شویم).
 - گونه دوم فرهنگ جهانی:
 - فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه یا قوم خاصی نیست؛ بلکه سعادت همه انسان‌ها را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.
 - فرهنگ حق:** فرهنگی است که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن، مطابق نیازهای فطری است. (فارابی جامعه‌ای را که عقاید و ارزش‌های آن حق است، اما هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد، مدینه فاسقه می‌نامد).
 - مثال‌ها
 - فرهنگ اسلام: (در درس ۴ با آن آشنا می‌شویم).

فرهنگ جهانی مطلوب، چه ویژگی‌هایی دارد؟

- عقاید و ارزش‌های فرهنگ جهانی، باید عقاید و ارزش‌های مشترک انسانی باشد که از آن‌ها به عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول یاد می‌شود.
- فرهنگ جهانی، باید دارای ۶ ویژگی باشد:
- ۱) حقیقت**
 - اگر فرهنگ به حقیقتی قائل نباشد، نمی‌تواند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشد.
 - نتیجه: فرهنگ نمی‌تواند از حقایق ارزش‌های خود دفاع کند.
- ۲) معنویت**
 - فرهنگ جهانی با دارا بودن این ویژگی
 - به پرسش‌های بنیادین درباره مرگ و زندگی پاسخ می‌دهد.
 - به نیازهای ابدی و معنوی توجه می‌کند.
 - اگر فرهنگ صرفاً به نیازهای مادی و دنیوی توجه کند
 - بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد.
- ۳) عدالت و قسط**
 - فرهنگ جهانی باید از عدالت برخوردار باشد تا به این موارد برسد:
 - الف) از قطبی‌شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی دیگر و در نتیجه پایمال‌شدن حقوق انسان‌ها جلوگیری می‌کند.
 - ب) از تفرقه بین جوامع و تباه‌شدن منابع و امکانات بشر پیشگیری می‌کند.
 - فرهنگ جهانی باید در لایه‌های مختلف خود به این ارزش معتقد و پایبند باشد.
- ۴) آزادی و حریت**
 - برخی قید و بندها مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی‌اش می‌شوند و زمینه ظلم را بر او فراهم می‌کنند؛ فرهنگ جهانی باید آزادی از این قید و بندها را تأمین کند.
 - آزادی همواره دو پرسش به همراه دارد: الف) آزادی از چه؟ ب) آزادی برای چه؟
- به این پرسش‌ها براساس ارزش‌های جهان‌شمول دیگر مانند حقیقت، معنویت و عدالت پاسخ داده می‌شود.
- ۵) مسئولیت و تعهد**
 - فرهنگ مسئول، نقطه مقابل فرهنگ‌های جبرگراست.
 - آن‌ها نقش انسان‌ها را در تعیین سرنوشتشان انکار می‌کنند.
 - قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند.
 - انسان‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند.
 - زمینه نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌کنند.
 - انسان در این فرهنگ، نمی‌تواند آینده‌اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است.
 - مثال: طالع‌بینی
 - فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.

- ۶ عقلانیت ← فرهنگ جهانی، باید در دوسطح، عقلانیت داشته باشد.
- سطح اول عقلانیت: فرهنگ جهانی باید به پرسش‌های بنیادین بشر دربارهٔ انسان‌ها و جهان (مانند پرسش از معنای زندگی و مرگ) پاسخ دهد.
- اگر فرهنگی نتواند به این پرسش‌ها پاسخ دهد ← توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت.
- سطح دوم عقلانیت: فرهنگ جهانی باید توانایی پاسخ به پرسش‌های ثابت بشر و پرسش‌های متغیر (مانند پیرشدن جمعیت یا بحران‌های زیست‌محیطی) را داشته باشد.

نکته

تأکید بر اشتراکات و شباهت‌ها در فرهنگ جهانی، مستلزم نادیده گرفتن تفاوت‌ها نیست. قبول تفاوت‌ها و محترم شمردن آن‌ها در فرهنگ جهانی اهمیت بسیاری دارد. پذیرش تفاوت‌ها از صلح جهانی در برابر جنگ و خشونت محافظت می‌کند و انگیزه شناخت متقابل جوامع و فرهنگ‌ها را فراهم می‌آورد.

روان‌شناسی

درس ۱: تعریف و روش مورد مطالعه

- منابع کسب آگاهی و معرفت
- ۱) عقل (استدلال‌های منطقی و دلایل فلسفی)
 - ۲) استناد به وحی، آیات الهی، سخن و عمل بزرگان دین
 - ۳) شهود و دریافت درونی
 - ۴) تجربه (روش‌های علم تجربی)

نکات مهم

- ۱) این چهار منبع در مقابل هم نیستند، بلکه تکمیل‌کننده یکدیگرند.
- ۲) هر منبع روش‌ها و ویژگی‌های خاص خود را دارد.

— علم تجربی چیست؟ —

مفاهیم پرکاربرد	توضیح
۱) مسئله	پژوهش دانشمندان با طرح مسئله آغاز شود.
۲) فرضیه	دانشمندان پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله‌های علمی می‌دهند که فرضیه نام دارد.
۳) اصل یا قانون	فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن تبدیل به اصل یا قانون می‌شوند.
۴) نظریه	مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی دربارهٔ یک موضوع، نظریه را تشکیل می‌دهد.

نکات مهم

- ۱) راه پذیرفته شدن فرضیه‌ها آزمایش براساس مشاهدات تجربی و مطابقت دادن نتیجه با یافته‌های مقبول در علم تجربی است.
- ۲) معتبر بودن و پذیرفته شدن فرضیه، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست و ممکن است یک پاسخ معتبر، روزی نادرست تلقی شود.

اهداف علم تجربی

اهداف	توضیح
۱) توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چستی موضوع
۲) تبیین	بیان علل اتفاق افتادن یک پدیده در جهان
۳) پیش‌بینی	بیان احتمال رخ دادن یک پدیده
۴) کنترل	دستکاری کردن و ایجاد تغییر در پدیده

نکات مهم

- ۱) دانشمندان سعی می‌کنند در توصیف پدیده‌ها دقیق و بی‌طرف باشند، با این وجود غالباً در این کار به طور کامل موفق نیستند.
- ۲) همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی براساس منابع مختلف کسب آگاهی وجود داشته باشد.
- ۳) مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین موضوعات این علم است که ناشی از وجود ابعاد جسمانی و غیرجسمانی در انسان می‌باشد.

روش علمی

- روش‌های علم تجربی تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر (محسوس) کاربرد دارند.
- دانشمندان در مواجهه با امور غیرمحسوس باید موضع «نمی‌دانم» داشته باشند و از سایر منابع استفاده کنند.
- تعریف روش علمی: فرایند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین، در تعریف روش علمی مفاهیمی که در کتاب کامل توضیح داده شده است؛ توضیح داده نشده است برای مثال نظام‌دار و موقعیت نامعین و ...
- ویژگی‌های روش علمی:
 - (۱) تعریف عملیاتی متغیرها (تعریف قابل اندازه‌گیری)
 - (۲) تکرارپذیری (امکان تکرار آزمایش و نتایج توسط افراد دیگر)

تعریف روان‌شناسی

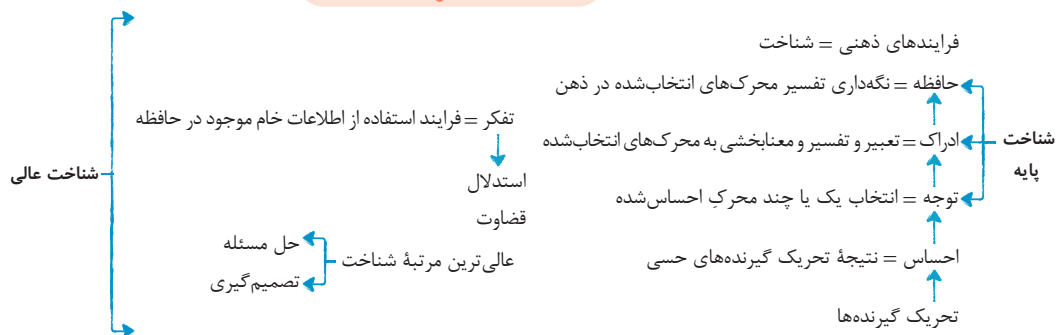
جامع‌ترین تعریف روان‌شناسی: علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی

رفتار	قابل مشاهده مستقیم است.
فرایند ذهنی	به صورت غیرمستقیم قابل مشاهده است. (از طریق آثار و کارکردها)

علت وجود تعاریف مختلف در روان‌شناسی -

گذشت زمان	تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم	تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در علم	نبود یک نظریه واحد یا دیدگاه منسجم
تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی			
افزایش اطلاعات در هر علم			

شناخت چیست؟

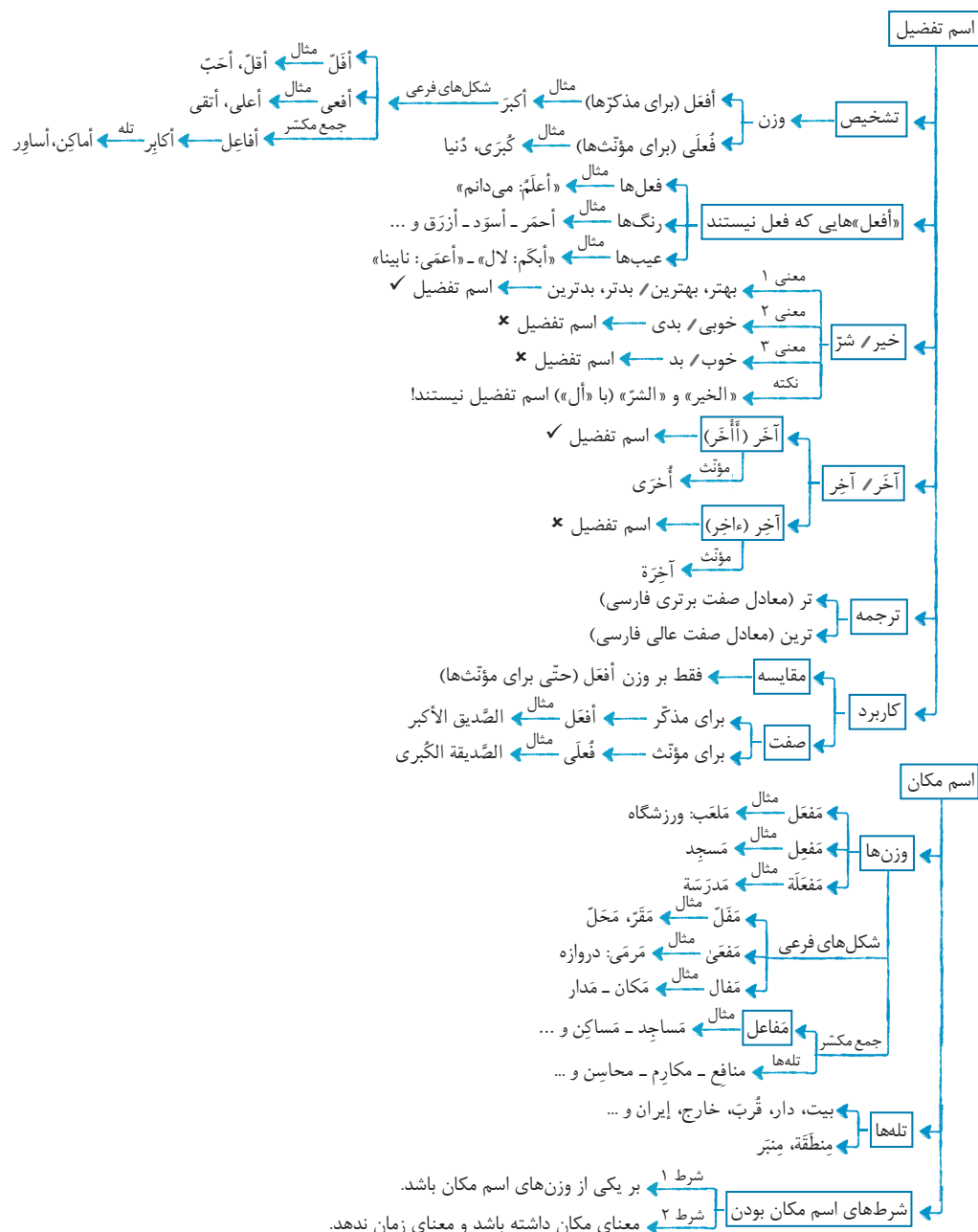

- فرایندهای ذهنی = شناخت
- انواع پردازش:
 - ادراکی: صرفاً مبتنی بر ویژگی‌های حسی؛ مانند اندازه و شکل ظاهری محرک است.
 - مفهومی: علاوه بر ویژگی‌های حسی، تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی است.
- پردازش مفهومی پایدارتر و کارآمدتر از پردازش ادراکی است.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

مشاهده	- مناسب برای توصیف موضوعات است. - برای بررسی رفتار انسان و حیوان به کار می‌رود. - باید اطلاعات را دقیق ثبت کرد و تا جای ممکن از تعصب یا پیش‌داوری‌ها به دور بود.
پرسش‌نامه	- وقتی اطلاعات را نمی‌توان با مشاهده مستقیم به دست آورد، به کار می‌رود. - باید دقیق و معتبر باشند.
مصاحبه	- وقتی نمی‌توان موضوعی را مشاهده کرد یا با پرسش‌نامه‌های از پیش تعیین‌شده مطالعه کرد، به کار می‌رود. - برخلاف گفت‌وگوی معمولی هدفمند و سازمان‌یافته است.
آزمون	- ابزاری برای کتی کردن (اندازه‌گیری) ویژگی‌های روان‌شناختی - باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کند که برای آن ساخته شده و باید در دفعات متعدد اجرا نمره یکسان یا تقریباً یکسانی بدهد. - استفاده از آن باید در کنار سایر روش‌ها و به دست افراد متخصص باشد.

درس ۱

فصل اول: درس های ۱ و ۲

درس اول: منابع پژوهش در تاریخ اسلامی و ایران اسلامی

– انواع منابع تاریخی از ظهور اسلام تا پایان عصر صفوی –

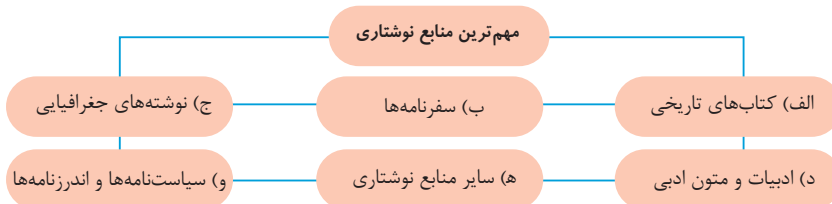
- آثار باقی مانده از این دوره هم، مانند عصر باستان از دو گونه غیرنوشتاری و نوشتاری برخوردار است که در ادامه بیشتر درباره شان توضیح می دهیم.

۱. منابع غیرنوشتاری

این منابع مکتوب نیستند و به سه دسته تقسیم می‌شوند: (۱) محوطه‌ها و بناهای تاریخی (۲) ابزارها و وسایل دست‌ساخته (۳) آثار شفاهی

۲. مراجع و منابع نوشتاری

منابع نوشتاری موجود از دوره مورد بررسی، بسیار متنوع است که کتاب درسی برایتان پنج مورد از مهم‌ترینشان را ذکر کرده است.

الف) کتاب‌های تاریخی:

انواع کتاب‌های تاریخی		
نمونه	معرفی و ویژگی	نوع
تاریخ طبری اثر محمد بن جریر طبری (۲۲۴ - ۳۱۰ ق.)	● آغاز: از قرن سوم تا اواخر عصر قاجار ● موضوع: ذکر تاریخ جهان از آفرینش عالم، توضیح زندگی حضرت آدم و پیامبران، روایت تاریخ اساطیری ایران از کیومرث تا پایان دوره ساسانیان، رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله‌های ایرانی تا زمان حیات مؤلف	تاریخ‌های عمومی
تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته دربارهٔ سیستان از دوران قدیم تا سال ۷۲۵ ق.	● یکی از گنجینه‌های مهم اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... ● انگیزه اصلی مورخان از تألیف به این سبک: (۱) ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی (۲) بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی (۳) نوشتن زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی	تاریخ‌های محلی
تاریخ بیهقی از مشهورترین تاریخ‌های سلسله‌ای در تاریخ غزنویان	● پیوند با تاریخ‌نویسی محلی در اثر گسترش این نوع تاریخ‌نویسی در میان سلسله‌های محلی ● از تاریخ‌نگاری‌های مورد علاقه شاهان و حاکمان بزرگ و کوچک ● تشویق ادبا و دانشمندان توسط این حاکمان به تدوین تاریخ‌های سلسله‌ای برای ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود	تاریخ‌های سلسله‌ای
عجائب‌المقدور فی نوائب تیمور اثر ابن‌عرب‌شاه دربارهٔ زندگی تیمور	● آغاز: از دوره تیموری به بعد ● ثبت و ضبط تاریخ زندگی فرمانروایان - به دستور خودشان - به صورت متمرکز و ویژه	تک‌نگاری‌ها
شاهنامه فردوسی (حماسی - تاریخی)	● پیشینهٔ پرسابقهٔ سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی در ایران و رواج و رونق بسیار آن در دورهٔ مغولان ● سبک اثر: سرایش رویدادهای تاریخی به صورت شعر	تاریخ‌های منظوم

ب) سفرنامه‌ها:

● سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌دهند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شوند. بسیاری از جهانگردان گنجینه‌ای از اخبار و اطلاعات بسیار بارزش از تاریخ اجتماعی، فرهنگی و جغرافیای تاریخی سرزمین‌هایی را که دیده‌اند از جمله ایران، به صورت سفرنامه ارائه داده‌اند.

ج) نوشته‌های جغرافیایی:

● نوشته‌های جغرافیایی اطلاعات بسیاری مهمی دربارهٔ آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب‌وهوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی و راه‌ها، کالاهای و ... ارائه می‌دهند. کتاب‌هایی با عنوان مشترک المسالك و الممالك که توسط نویسندگان مختلفی مثل ابن خردادبه نوشته شده‌اند، از این گونه‌اند.

د) ادبیات و متون ادبی:

● اشعار و نوشته‌های ادبی منثور در هر دوره، مانند آینه‌ای تمام‌نما رویدادهای آن دوره را به مورخان نشان می‌دهد.
● دیوان حافظ، گلستان و بوستان سعدی و اشعار انوری - که در قصیدهٔ نامهٔ اهل خراسان اوضاع سیاسی و اجتماعی زمانه‌اش، یعنی دورهٔ سلجوقی را نقد می‌کند - مصادیقی از این گونه منابع هستند.

ه) سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها:

● سیاست‌نامه‌ها: شیوهٔ کشورداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی / مثال: سیاست‌نامهٔ خواجه نظام‌الملک که وزیر مقتدر دربار سلجوقی در دوران آل‌برسلان و ملکشاه بود، یکی از برجسته‌ترین این آثار است.

● اندرزنامه‌ها: اخلاقی کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم / مثال: قابوس‌نامهٔ عنصرالمعالی در قرن پنجم هجری، از نمونه‌های مشهور آن است.

و) سایر منابع نوشتاری:

● منابع نوشتاری، طیف گسترده‌ای دارد و فقط شامل کتاب‌ها نمی‌شود؛ بلکه به طور کل هر چیزی که رویش متنی نوشته شده باشد، جزء این دسته است. مثل طبقات، انساب، سکه‌ها و ...

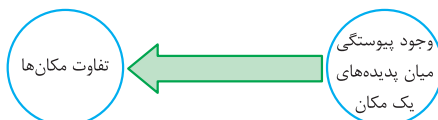
جغرافیا

فصل اول: درس ۱

درس اول جغرافیای یازدهم: معنا و مفهوم ناحیه

– ناحیه –

ناحیه بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد به طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.

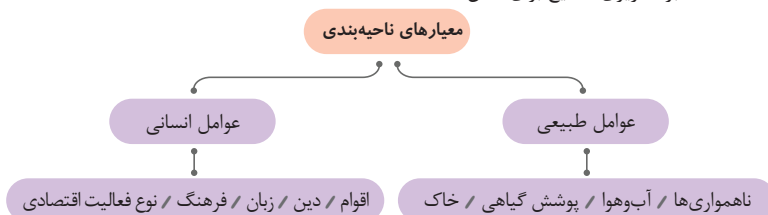
– ویژگی‌های ناحیه –

(۱) وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در یک ناحیه

(۲) وجود تفاوت میان عناصر یک ناحیه با سایر نواحی

– ناحیه‌بندی –

ناحیه‌بندی یعنی تقسیم یک محیط جغرافیایی براساس معیارهایی به واحدهای کوچک‌تر به گونه‌ای که هر واحد با واحد مجاور متفاوت است ← علت (۱) شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف (۲) علمی کردن مطالعات (۳) برنامه‌ریزی صحیح برای مکان‌ها

مثال بزنیم؟

- ایجاد نواحی متمایز براساس نوع خاک / تعیین زیست‌بوم‌های مختلف / تقسیم ایران به شش ناحیه بارشی (ناحیه‌بندی براساس عوامل طبیعی)
- ناحیه‌بندی افغانستان براساس قومیت / ناحیه‌بندی سوئیس براساس زبان / ناحیه‌بندی هند براساس دین (ناحیه‌بندی براساس عوامل انسانی)

فلسفه

درس ۱: چیستی فلسفه

مواجهه انسان با مسائل گوناگون در زندگی روزمره

خودنمایی سؤال‌های خاص و به فکر واداشتن انسان برای ساعات طولانی، مثل این که آزادی چیست؟ چرا درد و رنج هست؟ و ...

انسان و تفکر

پرسشگری؛ یکی از ویژگی‌های انسان

چرا؛ کلمه‌ای که انسان کنجکاوی خود را با گفتن آن به اطرافیان نشان می‌دهد.

معنای سؤال کردن؛ چیزی را نمی‌دانیم و به دنبال دانستن هستیم.

تفکر؛ واسطه رسیدن انسان از مجهولات و پرسش‌ها به معلومات و پاسخ‌ها

نکته

تفکر در تعریف منطقی‌اش شامل تعریف و استدلال است.

مراحل اندیشه‌ورزی و تفکر طبق کتاب درسی؛ (ترتیب بسیار مهم است).

- ۱) روبه‌رو شدن با مسئله
- ۲) طرح سؤال
- ۳) تفکر در اندوخته‌ها
- ۴) رسیدن به پاسخ

مرورنامه آزمون آزمایشی خیالی سبز

فلسفه

- دو مرتبه از تفکر
- مرحله اول: (تفکر غیر فلسفی) جست و جوی پاسخ به سؤالات معمولی و روزانه
 - مرحله دوم: (تفکر فلسفی) جدی گرفتن سؤالات بنیادین و پرداختن به آن‌ها و به دنبال یافتن پاسخ برآمدن (تمرین «تفکر فلسفی»)

مراحل تفکر فلسفی طبق کتاب درسی: (ترتیب بسیار مهم است)

- رو به رو شدن با مجهول‌ها و مسئله‌های فلسفی
 - طرح پرسش‌های فلسفی
 - رجوع به معلومات و تفکر در اندوخته‌ها و انتخاب معلومات مناسب با سؤال
 - رسیدن به دریافت فلسفی و تحقق شناخت و معرفت
- تقسیم‌بندی ملاصدرا از مراتب تفکر
- فطرت اول: مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آن‌ها (= تفکر غیر فلسفی) / ماندن در آن شایسته انسان نیست.
 - فطرت ثانی: ورود به پرسش‌های اساسی و تفکر در آن‌ها (= تفکر فلسفی) / مرحله‌ای برتر و عالی‌تر / انسان‌ها باید بکوشند از فطرت اول عبور کرده و به فطرت ثانی برسند.

دانش فلسفه

فلسفه: دانش عهده‌دار بررسی قانونمند سؤالاتی که بنیادین و اساسی است. افرادی (و نه همه) از ابتدای شروع حیات فکری انسان به اهمیت پرسش‌های بنیادین پی بردند و با دقت بسیار به دنبال پاسخ صحیح آن‌ها بودند. بدون پاسخ درست و قانع‌کننده به پرسش‌های بنیادین، آدمی به تصمیم‌گیری روشن و درست نمی‌رسد.

واژه فلسفه

فلسفه	
تعریف لغوی	دارای ریشه یونانی، عربی شده کلمه فیلسوفیا، فیلسوفیا: ترکیب دو کلمه «فیلو» = دوستداری و «سوفیا» = دانایی ← فیلسوفیا (فلسفه): دوستداری دانایی / فیلسوفوس (فیلسوف): دوستدار دانش
معنای اول	دوستداری دانایی
معنای دوم	مطلق دانش (همه دانش‌ها) / فیلسوف (در این معنا) = دانشمند
معنای سوم	دانش خاص: دانش عهده‌دار پاسخ قانونمند به پرسش‌های بنیادین
رواج‌دهنده این واژه	سقراط (خودش را فیلسوفوس (فیلسوف): دوستدار دانش نامید).

سوفیست	
تعریف لغوی	دانشمند (سوفیا: دانایی)
معنای اول	دانشمند (به کار بردن دانشمندان زمان سقراط و قبل از او برای خود)
معنای دوم	مغالطه‌کار (سقسطه (عربی) = مغالطه‌کاری)

- سوفیست‌ها
- بی‌علاقگی برخی از ایشان (بیشتر مشغول به تعلیم سخنوری و وکالت) به بیان واقع و دفاع از حقیقت
 - پیروزی بر رقیب؛ مهم‌ترین هدف
 - استفاده بیشتر از مغالطه در استدلال‌هایشان (ظاهر درست و باطن غلط)
 - بی‌اعتباری تدریجی حقیقت و واقعیت در نظرشان (هرکس هر چه خودش بفهمد همان حقیقت و واقعیت است).
- چرا سقراط خود را سوفیست ننامید؟
- به سبب تواضع و فروتنی در برابر دانایی و علم
 - (شاید) به خاطر هم ردیف نشدن با سوفیست‌ها

با گذشت زمان و پیشرفت دانش‌های مختلف، هر شاخه علمی نام ویژه‌ای پیدا کرد و فلسفه نام دانش خاص برای پاسخ به بنیادی‌ترین مسائل شد. (پاورقی صفحه ۸ کتاب درسی بسیار مفید است.)

سیر تحول واژه فلسفه:

- فلسفه به معنای دوستداری دانایی
- فلسفه به معنای مطلق دانش
- فلسفه به معنای دانش خاص

